

2024-08-27

DNR: MIUN 2024/1373

Utbildningsdepartementet

U.remissvar@regerigskansliet.se

U.registrator@regeringskansliet.se

Remiss delredovisning av ansvarsfull internationalisering - Mittuniversitetet

(U2024/01012)

Mittuniversitetet har anmodats att yttra sig över rubricerad utredning och avger följande yttrande.

Sammanfattning

Mittuniversitetet har tagit del av delrapporteringen av regeringsuppdraget gällande ansvarsfull internationalisering och ställer sig i huvudsak positivt till innehållet.

Sammanfattningsvis anser Mittuniversitetet att det är positivt att frågan om ansvarsfull internationalisering aktualiseras. Den bredd i begreppet ansvarsfull internationalisering som regeringsuppdraget utgått ifrån är positiv. Dock bör fokus på säkerhetsaspekter kompletteras och större fokus läggas på öppenhet. Likaså är rapportens fokus på ett delat och gemensamt ansvar som balanserar ansvarsfull internationalisering, akademisk frihet och institutionell autonomi positiv. Mittuniversitetet ser även beskrivningen av arbetsmetod och försöken att säkerställa kulturbyggande och hållbarhet över tid som välgrundad och relevant. Utredningen väcker dock frågor gällande hur det operativa arbetet kring framtagande och kontinuerligt uppdaterande av nationella vägledande riktlinjerna i realiteten ska gå till.

Mittuniversitetet saknar en utveckling av förslag gällande hantering på den lokala nivån – för oss lärosätetsnivån – kontra framför allt de vägledande nationella riktlinjerna och arbetet med att skapa en gemensam problem- och målbild, samt att identifiera stödet för att hantera frågeställningarna och

Kontakt

Telefon 010-142 80 00
Webb miun.se

Campus

Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall
Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund

metoden för detta. Det kan vara så att detta perspektiv kan komma att konkretiseras i uppdragets slutrapport med fokus på nationellt stödsystem, men från vårt perspektiv kommer det lokala arbetet utgöra huvuddelen av arbetet med ansvarsfull internationalisering och vi lyfter därför detta i universitetets remissvar. Mittuniversitetet väljer också att ytterligare problematisera denna dynamik gällande ett möjligt nationellt stödsystem och de delar av detta som lyfts i delrapporten.

Mittuniversitetet lyfter även fram en potentiell problematik gällande riktlinjer för framför allt forskningsfinansiärerna, och då specifikt en situation där finansiärernas eventuella roll i att skapa förståelse för och förklaring till kompromisser som måste övervägas i arbetet med ansvarsfull internationalisering eller där hänsyn till ansvarsfull internationalisering skulle bli en bedömningsgrund i bedömning av ansökningar om exempelvis forskningsmedel.

Slutligen lyfter Mittuniversitetet ett önskemål om att även uppdragets slutrapport går ut på remiss på samma sätt som delrapporten.

Yttrande i sin helhet

Mittuniversitetet ställer sig mycket positivt till att delrapporten gällande regeringsuppdraget gått ut på remiss. Inom det egna lärosätet såväl som i sektorn i stort finns ett stort intresse för området ansvarsfull internationalisering och det är därför positivt att möjlighet ges till inspel i arbetet. Det är även önskvärt att slutrapporten senare i höst går ut på remiss då dess innehåll kan få stora konsekvenser för de förslag som redovisas i den nu aktuella delrapporten.

Basen i delrapporten är mycket bra då den belyser olika grundläggande perspektiv och ställningstaganden som på olika sätt lägger en god grund för arbete med ansvarsfull internationalisering. Vidare lyfts olika aspekter vi som lärosäte kan känna igen och som är relevanta för området.

Mittuniversitetet ser det som positivt att uppdraget belyser frånvaron av en vedertagen definition både nationellt och internationellt. Det är även arbetet

till gagn att rapporten antar en bred ingång genom att inkludera såväl utbildning, forskning och samverkan som att den täcker upp en bredd i olika typer av internationella aktiviteter - samarbeten såväl som rekrytering. Det blir på så sätt tydligt att ansvarsfull internationalisering inte enbart omfattar en särskild del av lärosätenas verksamhet utan måste appliceras brett. Dock önskar lärosätet se att ansvarsfullheten inte enbart avser säkerhetsaspekter utan även inkluderar exempelvis hållbar utveckling, etiska aspekter, och mänskliga rättigheter såväl som den personliga säkerheten för enskild medarbetare i ett samarbete och betonar vikten av att inte inskränka öppenheten för mycket. Vidare ser Mittuniversitetet det som viktigt att begreppet inkluderar respekt för den institutionella autonomi i de länder vi samarbetar med. Det ska vara möjligt att samarbeta med parter även i länder som nationellt driver en politik som inte är förenlig med svenska värderingar. Värdet av den akademiska eller vetenskapliga diplomatin bör betonas.

Delrapportens fokus på att ansvarsfullheten är delad och gemensam, och att målgruppen därmed inkluderar såväl lärosätessesektorn som finansiärer och andra myndigheter är även det positivt. Likaså målsättningen att arbetet skall vara hållbart och kulturskapande.

Mittuniversitetet vill särskilt framhäva det faktum att rapporten lyfter behovet av att balansera den ansvarsfulla internationaliseringen, den akademiska friheten och den institutionella autonomi, men vill också trycka på den akademiska eller vetenskapliga diplomatins vikt. Delrapporten beskriver en metod som utgår ifrån sammanvägning av möjligheter och utmaningar, i vilken hantering av målkonflikter lyfts som en återkommande fråga som potentiellt ger förutsättningar för denna balansgång. Det är positivt att rapporten lyfter medvetenhet kring *vad* som görs och *varför* som en viktig del av den ansvarsfulla internationaliseringen och vidare tydliggör att ett beslut om att *inte* genomföra ett samarbete eller rekrytering kan utgöra en risk på samma sätt som ett beslut *att* genomföra detsamma.

Förslaget

Det förslag som redovisas i rapporten gällande tre nivåer – från riksdag/regering ner till lärosäte/finansiär/övrig myndighet är positivt då det lägger grunden för att uppnå målet med flexibilitet, hållbarhet och kulturskapande men även, vilket inte nämns explicit men är lika viktigt, legitimitet och relevans över tid.

Mittuniversitetet ser att de vägledande nationella riktlinjerna, så som de beskrivs i rapporten utifrån olika aspekter och möjliga frågeställningar, kan komma att utgöra en relevant och användbar grund i arbetet. Likaså att de kan komma att utgöra en grund som säkerställer att arbetet med ansvarsfull internationalisering blir mer proaktivt och i mindre utsträckning reaktivt. Det är positivt att uppdraget lyfter att ett för stort fokus på regelefterlevnad eller säkerhetshot inte motsvarar bredden i sektorns behov. De fem dimensionerna utgör istället en mycket god grund för en bredare behovsfångst.

Mittuniversitetet välkomnar även förtydligandet i skrivningen gällande den nationella policynivån och dynamiken mellan denna och de vägledande nationella riktlinjerna. Vidare lyfter rapporten på ett bra sätt utvecklingen inom EU.

Delrapporten fokuserar framför allt på de två övre delarna i den modell som utgör grunden för förslaget, men saknar en redogörelse eller problematisering kring hur regeringsuppdraget ser på dynamiken mellan de två "övre" nivåerna i ansvaret relativt det lokala arbetet inom respektive lärosäte/finansiär/övrig myndighet. Mittuniversitetet kan som lärosäte se att huvudparten av arbetet med ansvarsfull internationalisering kommer ske på just lokal nivå, och då till största delen inom enskild forskargrupp, hos enskild medarbetare, inom avgränsat projekt eller liknande. Även om de vägledande nationella riktlinjerna och den arbetsmetod rapporten beskriver kommer utgöra ett stöd i det arbetet ser Mittuniversitetet ett behov av en problematisering kring hur kunskapsöverföringen och det kulturskapande arbetet skulle kunna se ut. Här finns ett behov av att utredningen problematiserar och förtydligar operationaliseringen av förslaget, då särskilt

vad gäller dynamiken mellan nationell och lokal nivå. Hur säkerställer man att utfallet inte blir just ökat fokus på regelefterlevnad, brist på rådighet eller en nationell policy snarare än vägledande riktlinjer på det sätt utredningen föreslår.

Regeringsuppdragets slutrapport i december kommer inkludera ett förslag till nationellt stödsystem, men Mittuniversitetet ser att detta stödsystem kommer fånga upp en bråkdel av den volym av frågor enskilt lärosäte och våra medarbetare, enskilt eller i olika samverkanskonstellationer, möter redan i dag. Delrapporten visar inte på vilka olika utmaningar som lärosäten/finansiärer/övriga myndigheter möter i dag eller på variationen i hur arbetet med ansvarsfull internationalisering ser ut rent konkret vid tidpunkten för regeringsuppdragets start. Det innebär en svårighet gällande möjligheten att på ett realistiskt sätt avgöra hur stort avståndet är mellan nuläget och delrapportens målsättningar på sikt, samt vilken kunskap och erfarenhet exempelvis lärosätessesektorn redan i dag har att tillgå och utgå ifrån.

Möjligtvis fångar kombinationen av faktapromemorian om ökad kompetens i säkerhetsfrågor och det i remissen aktuella regeringsuppdraget gällande vägledande nationella riktlinjer de delar av lärosätenas verksamhet som håller en hög aggregerad nivå av komplexitet och strategiskt fokus och då hanteras främst av universitetsstyrelserna. Sammantaget finns dock en potentiell risk att modellen inte fullt ut lyckas möta upp det generella behovet i vardagen vad gäller arbetet med den ansvarsfulla internationaliseringen. Ett beslut om *att* ansvarsfull internationalisering skall tillämpas i en verksamhet är inte samma sak som att ange *hur* detta skall ske. Detta *hur* blir i sammanhanget centralt ur flera av de aspekter Mittuniversitetet lyfter i sitt remissvar – exempelvis förhållandet ansvar och rådighet, balansen förslaget relativt akademisk frihet, institutionell autonomi och akademisk diplomati, samt balansen mellan byråkratisering och stöd såväl som den mellan rådighet och styrning. Vad gäller det sistnämnda så är Mittuniversitetets farhåga ökad styrning och mindre rådighet.

Mittuniversitetet ser det som att huvuddelen av arbetet med ansvarsfull internationalisering kommer ske lokalt vid respektive lärosäte (och då på alla dess olika nivåer). Här blir dialogen mellan det lokala och det nationella – både vad gäller att skapa ”en gemensam problem- och målbild” (s83) samt att identifiera stödet för att hantera frågeställningarna och metoden för detta av största vikt. Om utfallet av den arbetsmodell som utredningen föreslår ska kunna uppnå sin potential så måste operationaliseringen vara administrativt hanterbar. Stödet, nationellt eller lokalt, får inte innebära orimlig byråkratisering och fördröjning av processer. Metoden måste skapa incitament för ansvarsfullhet, inte avleda från detsamma. Mittuniversitetet ser det därför som viktigt att operationaliseringen generellt men även specifikt relativt den nationella nivån hanteras tydligt i uppdragets slutrapport då den aspekten saknas i delrapporten.

Det är av stor vikt för oss som lärosäte att de vägledande nationella riktlinjerna identifieras och formuleras på ett sådant sätt som garanterar den akademiska friheten, den institutionella autonomi såväl som lärosätens ansvar och befogenheter. Lärosätens rådighet måste här främjas.

Den del av rapporten som lyfter riktlinjer för forskningsfinansiärer och andra aktörer belyser på sidan 69 att ”en potentiell väg skulle här kunna vara att finansiärernas fokus kunde ligga på att skapa förståelse för och förklaring till de kompromisser som måste övervägas i arbetet med ansvarsfull internationalisering”. Vidare lyfts bedömning av risk avseende ansvarsfull internationalisering i ansökningar relativt finansiärernas möjligheter att styra och påverka arbetet. Mittuniversitetet ser, såsom även lyfts i rapporten, en potentiell problematik med att ansvarsfull internationalisering skulle utgöra en del av bedömningsmodellen gällande ansökningar. Att riskmedvetenhet skall kommuniceras i ansökan kan vara relevant, men att den kommunikationen skulle utgöra bedömningsgrund kan bli mycket komplicerat. Mittuniversitetet ser därför som viktigt att ansvarsfull internationalisering inte ska vara en del av bedömningsmodellen för ansökningar till forskningsfinansiärerna.

Mittuniversitetets sista synpunkt gällande delrapporten avser utformningen av det nationella stödsystemet och förslaget om att en myndighet tar ansvaret för detta. Det finns en komplexitet i att hitta en samordnande myndighet som kan fånga upp såväl lärosäten som finansiärer och övriga myndigheter både vad gäller identifiering av gemensam problem- och målbild, stöd i implementering samt i att uppdatera de vägledande nationella riktlinjerna. Det är därför av vikt att varje delmålgrupp, dvs. lärosäten/finansiärer/övriga myndigheter, sektorsvis ges möjlighet att identifiera behov och förutsättningar för implementering och uppdatering av de nationella riktlinjerna och dess lokala konsekvenser. För lärosätessesektorn skulle en sådan plattform kunna vara exempelvis Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). En samordnande myndighet för det nationella stödsystemet i stort måste kunna säkerställa en dialog mellan de tre delmålgrupperna för att upprätthålla kulturbyggande samt det gemensamma och delade ansvaret i ansvarsfullheten. En möjlig ingång skulle kunna vara att identifiera en myndighet som snarare kan utgöra värde för samordningen av frågan utan att själv definiera arbetet. En sådan kanslifunktion och nod för samband och nationell samverkan mellan alla inom området berörda parter, inte bara lärosäten och finansiärer et. al utan även säkerhetsmyndigheterna, skulle i sammanhanget kunna vara Försvarshögskolan.

Föredragande och beslut

Beslut i detta ärende har fattats av prorektor Anna Olofsson efter föredragning av Anna Lindahl. Närvarande vid den slutliga behandlingen av ärendet har prorektor Anna Olofsson, universitetsdirektör Louise Beskow och samordnare Anna Haeggström varit.

Sundsvall 2024-08-27

Anna Olofsson, prorektor
Signeras digitalt via EduSign

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign